

Tredje söndagen i Advent

TEXT: LUK. 3:1-15

Dagens överskrift är »Vägröjaren«; därmed menas Johannes Döparen. Om honom handlar alla de tre årgångarnas evangelietexter. Vår text detta år är tredje årgången, Luk. 3:1-15; det är begynnelsen av Döparens predikan i öknen, men vi kommer idag att tala också om de två andra årgångarnas evangelium.

Dagens text, som nyss blev läst från altaret, kallas alltså »evangelium« men nämner icke Jesus Kristus. Den sista versen talar visserligen om Kristus, eller »Messias« som det heter på hebreiska, men då återges bara vad folket frågade sig: »Är Johannes Döparen Messias?« Längre fram i evangeliet besvaras den frågan klart med nej. »Messias« är Jesus, Messias, den Korsfäste. Döparen hör med till evangeliet därför att han är vägröjare, förberedare.

Mellan Johannes och Jesus fanns emellertid inte bara ett sammanhang utan också en spänning. Det kan man se på flera punkter om man noga läser Nya testamentet. Johannes väntar sig att den kommande Messias skall låta domen gå över folket, Guds hämnande vrede. »Han har kastskoveln i handen, han skall samla vetet, men bränna upp agnarna«, påstår Döparen. Jesus tar i sin förkunnelse upp samma bildspråk men skjuter undan domen. »Låt allt växa tillsammans« – vänta på skörden, vänta i tålmod! Eller ännu tydligare: Johannes Döparen säger här i vår text, att »yxan redan är satt till roten på träden« och att »varje träd som icke bär god frukt skall huggas bort och kastas i elden«. Jesus brukar – återigen – samma bildspråk, han gör det i sin liknelse om »det ofruktbara fikonträdet«, detta träd som ägaren vill hugga bort. Men trädgårdsmästaren, säger Jesus, han ber för trädet: »Låt det stå kvar ett år till« – vänta, vänta i tålmod! Det är helt klart vad det ordet betyder, det är Jesus själv som ber för de ofruktbara människorna och icke vill låta det ske som Döparen hade hoppats på.

Det är inte underligt att Döparen sänder bud från sitt fångelse: »Är

Predikan hölls den 11 december 1983 i Västerkyrkan, Lund (Svenska Missionsförbundet) och den 14 december 1986 i Hammarö kyrka, Karlstad. Under 1980-talet var Wingren flitigt engagerad predikant i Svenska Missionsförbundet. En tredjedel av predikningarna under denna tioårsperiod härrör från detta sammanhang. Wingren var också från mitten av 80-talet fast skribent i SMF:s tidskrift *Tro&Liv*, något som vittnar om uppskattning av hans teologi inom samfundet. (se Bengt Kristensson Uggle, *Gustaf Wingren. Människan och teologin*, 2010, s. 255)

du den som skulle komma eller – ska vi vänta på någon annan?» « Denna spänning mellan Johannes Döparen och Jesus Kristus är spänningen mellan lagen och evangeliet. I spänningen mellan dessa två lever vi nu, i år i Sverige. Dessa två personer, långt borta, bär i sig hela vår tillvaros fundament. Ingen av dem dog särskilt prydligt: båda blev avrättade, den ene genom halshuggning, den andre genom korsfästelse – men vi hör på dem, nu, de rymmer vår egen existens. De ger oss mera än så kallade kulturpersonligheter ger.

Vad säger då lagen och evangeliet? Låt oss lyssna! Först: lagen.

Att Guds lag handlar om min medmänniska, inte om mig. Hör!

»Den som har två skjortor (det kallades i 1917 års översättning »livklädnader«), hanska dela med sig åt den som ingen skjorta har.« Den som har bröd, ja, ge åt den som är utan bröd! Så talar lagen. Och – observera att lagen talar på samma sätt till »soldater« och till »tullindrivare« (de som också kallades »publikaner«). Israel var vid denna tid ett ockuperat land och båda de yrkesgrupperna som här nämnes stod i tjänst hos romarna. Man skulle ha väntat sig att en ordentlig lagförkunnare hade sagt: »Sluta upp med era skumma jobb!« Så säger inte Döparen. Han kanske väntar sig att Rom ska falla när »vredesdomen« kommer, alltså: när den hämnande Messias, som han hoppas på, kommer. Men nu, på jorden, i fördärvets tillstånd, säger Lagen, med Medmänniskan i centrum, sitt ord också till soldater och tullindrivare: »Tänk icke bara på dig själv! Du har makt, använd inte makten mot din medmänniska! Dra inte in mer än vad som är fastställt! Pressa inte av någon pengar med våld eller hot!« Låt din makt bli tjänst!

Detta talas rakt in i Sverige. Vi är på väg att bli ett folk av fifflare. De som drabbas hårdast är de fattiga i låga yrken. När livets enkla förnödenheter, mjölk och bröd och annan vardagsmat, stiger i pris, när hyran höjes, då har de inga »avdrag« att fly till – de måste betala sina skatter. De som har makt, de bollar miljonerna mellan sig, samtidigt som de, mycket ofta, i ord hycklar »omsorg om de svaga i samhället«. Eller – dessa berömda författare, som har haft stora framgångar, som – när de vill säga något – kan få sina ord tryckta var som helst i huvudstadstidningarna (och få betalt för det!), dessa som nu inte längre vill leva i Sverige utan försöker att bosätta sig utomlands! Det är för svårt att vistas här, säger de i jämrande ton, medan de som verkligen har det svårt, tysta stannar i de jobb de har och i stillhet gör det som de måste göra. Hur de känner det inombords, det blir aldrig publicerat i någon tidning.

Lagen, Guds lag, talar så: i varje situation, som du hamnar i, kan du låta bli att kräva mer från dem som omger dig och i stället vända blicken

åt andra hållet: »Finns det nu någon som bär tyngre bördor än jag bär?» I så fall: Räck din hand åt honom! Avstå till förmån för honom!

Så säger Lagen. Vad säger då Evangeliet? Ja, Döparen, Lagens röst, han ingår som vi såg i början i evangeliets sammanhang därför att han röjer väg för det, han är icke evangeliet. Den som är det, han som kommer, han som gör lagen besviken genom att icke döma, icke låta kastskoveln gå, icke låta yxan hugga, Han talar i en annan av denna dags texter, Matteusevangeliets elfte kapitel. Det är Jesus som där talar och han talar om Johannes Döparen:

»Sannerligen, ingen av kvinna född är större än Johannes Döparen, men den minste i himmelriket är större än han.« »Himmelriket«, det är det rike Jesus upprättar, mot allt förnuft och mot lagens krav. »Den minste«, den som är liten, den som är längst ner, den som inte orkar. Alla de grupper, som omtalas i texten om Döparens lagpredikan, alla är de fullvuxna, alla har de jobb, olika jobb, alla gör de gärningar. Barn nämns inte. Men när Jesus ville förklara hur man »kommer in i himmelriket«, då »tog han«, står det, »ett barn och ställde det mitt ibland dem«. Så här, så här kommer man in i himmelriket!

Det var därför som kastskoveln inte fick gå, det var därför som yxan inte högg, det var därför ingen hämnd utkrävdes. Det som skulle uppenbaras var det obegripliga, Guds barmhärtighet mot den som inte orkar göra gärningen – eller, ännu värre, redan har gjort fel gärningar! Nog förekom det våld och straff också när Jesus framträdde. Men alla slag och alla stötar fick, plötsligt, en helt annan riktning. Han blev slagen, Han bar våra synder upp på korsets trä, han sträckte ut armarna över tvärbjälken där han hängde, öppen och utgivande mot hela mänskligheten. Han är uppstånden. Han allena, det är Han som nu lever och som rör sig mot djupen där de förtvivalade vistas. Lagen, Döparen, har inte uppstått, han är bara till för denna jorden och för ordningen på denna jorden.

Den Barmhärtige lever, han är oss nära i all vår nöd: han dör aldrig och han är det, som skall träda fram på Världens yttersta Dag. »Och världen fylls av ljus.«

Lagen och evangeliet, de två är vår tillvaros fundament. Vi lever här i bundenhet vid våra medmänniskor. De andras öden tränger in i vårt eget öde på jorden och fyller oss, ofrånkomligen, med skuld. Låsta som vi är vid tiden närmar vi oss, ofrånkomligen, vår yttersta dag, där döden väntar. En enda har sprängt sönder alla fångsel och band, en enda har besegrat döden och uppstått, Han, den Barmhärtige, med sitt annorlunda rike, Riket där Lagen med sina krav måste tystna och där Syndernas förlåtelse regerar.

Han är vårt enda hopp. Amen.